

УДК 378. 614.147:1.253

д.пед.н. професор Пустовіт Г.П.

*кафедра природничо-математичної освіти Рівненського обласного
інституту післядипломної педагогічної освіти*

к.пед.н. Магрламова К.Г.

*викладач кафедри мовної підготовки
«Дніпропетровська медична академія МОЗ України»
пр. Дмитра Яворницького 24, Україна, Дніпро*

kamilla040582@gmail.com

[093 484 53 53](tel:0934845353)

НАУКОВО-МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО УДОСКОНАЛЕННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ЛІКАРІВ У ВІТЧИЗНЯНІЙ СИСТЕМІ МЕДИЧНОЇ ОСВІТИ

Анотація. Вітчизняна система охорони здоров'я нині перебуває в пошуку шляхів виходу з кризової ситуації та побудови нової моделі, наближеної до європейських стандартів. Такий процес обов'язково потребує зміни парадигми базової середньої та вищої медичної освіти. Саме тому, в умовах стрімкого розвитку інноваційних технологій та доказової медицини, впровадження в практику роботи закладів охорони здоров'я нових методів лікування і діагностики захворювань, новітніх інформаційних і сучасних медичних технологій, на часі гостро стоять питання реформування системи медичної освіти. Необхідність реформування вищої медичної освіти в Україні вимагає вивчення зарубіжного досвіду професійної підготовки майбутніх лікарів у провідних навчальних закладах світу. Значний інтерес щодо досліджуваного питання становить досвід Великої Британії, де підготовка майбутніх лікарів здійснюється відповідно до європейських стандартів та спрямована на формування професійної еліти суспільства.

В межах реформи вищої медичної освіти як невід'ємної частини розвитку національної освіти та системи охорони здоров'я України відбулася модернізація усіх її складових. Запроваджено Галузеві державні стандарти

вищої медичної освіти, модернізовано зміст навчання на всіх етапах та за кваліфікаційними вимогами медичних спеціальностей, які визнаються не тільки в Україні, а й у країнах Європейського Союзу.

Ключові слова: удосконалення, професійна підготовка, майбутні лікарі, вітчизняна система, медична освіта.

НАУЧНО-МЕТОДИЧЕСКИЕ РЕКОМЕНДАЦИИ ПО СОВЕРШЕНСТВОВАНИЮ ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ ПОДГОТОВКЕ БУДУЩИХ ВРАЧЕЙ В ОТЕЧЕСТВЕННОЙ СИСТЕМЕ МЕДИЦИНСКОГО ОБРАЗОВАНИЯ

Аннотация. Отечественная система здравоохранения в настоящее время находится в поиске путей выхода из кризисной ситуации и построения новой модели, приближенной к европейским стандартам. Такой процесс обязательно требует изменения парадигмы базового среднего и высшего медицинского образования. Именно поэтому, в условиях стремительного развития инновационных технологий и доказательной медицины, внедрение в практику работы учреждений здравоохранения новых методов лечения и диагностики заболеваний, новейших информационных и современных медицинских технологий, время остро стоят вопросы реформирования системы медицинского образования. Необходимость реформирования высшего медицинского образования в Украине требует изучения зарубежного опыта профессиональной подготовки будущих врачей в ведущих учебных заведениях мира. Значительный интерес к изучаемому вопросу представляет опыт Великобритании, где подготовка будущих врачей осуществляется в соответствии с европейскими стандартами и направлена на формирование профессиональной элиты общества.

В рамках реформы высшего медицинского образования как неотъемлемой части развития национального образования и системы здравоохранения Украины состоялась модернизация всех ее составляющих.

Введен Отраслевые государственные стандарты высшего медицинского образования, модернизировано содержание обучения на всех этапах и по квалификационным требованиям медицинских специальностей, признаются не только в Украине, но и в странах Европейского Союза.

Ключевые слова: совершенствование, профессиональная подготовка, будущие врачи, отечественная система, медицинское образование.

SCIENTIFIC AND METHODOLOGICAL RECOMMENDATIONS FOR IMPROVING THE PROFESSIONAL TRAINING OF FUTURE DOCTORS IN THE DOMESTIC SYSTEM OF MEDICAL EDUCATION

Annotation. The national health care system is currently looking for the ways out of the crisis situation and building a new model that is close to European standards. Such a process necessarily requires a change in the paradigm of basic secondary and higher medical education. That is why, in the conditions of the rapid development of innovative technologies and evidence-based medicine, the introduction of new methods of treatment and diagnosis of diseases, the latest information and modern medical technologies into the practice of health institutions, the issues of reforming the system of medical education are very important. The need to reform the higher medical education in Ukraine requires studying the foreign experience of professional training of future doctors in the leading educational institutions of the world. The experience of Great Britain is considerable to study, where the training of future doctors is carried out in accordance with European standards and is aimed at forming a professional elite of society.

As part of the reform of higher medical education as an integral part of the development of the national education and health care system of Ukraine, all its components were modernized. State-level and state standards of higher medical education have been introduced, the content of training at all stages and the qualification requirements of medical specialties has been modernized, recognized not only in Ukraine but also in the countries of the European Union.

Key words: improvement, vocational training, future doctors, national system, medical education.

Актуальність. Підвищення якості професійної підготовки майбутніх лікарів відповідно до світових і загальноєвропейських стандартів з метою посилення конкурентоспроможності вітчизняної вищої медичної освіти, оптимізації умов для міжнародної мобільності студентів-медиків і розширення можливостей українських медичних фахівців на вітчизняному та міжнародному ринках праці зумовлені проголошенням Україною курсу на євроінтеграцію.

Систему підготовки фахівців для охорони здоров'я слід розглядати у контексті світового розвитку систем охорони здоров'я та вищої освіти, особливостей функціонування охорони здоров'я тієї чи іншої країни, а також специфіки організації власне медичної освіти. На сучасному етапі при розробці та реалізації Національної стратегії побудови нової системи охорони здоров'я в Україні на період 2015-2025 рр. пріоритетним є надання професійних медичних послуг, що стає можливим за умов якісної медичної освіти. Стратегія реформування вищої медичної школи має за мету підготовку лікаря-спеціаліста з широкими теоретичними знаннями, ерудицією, належним рівнем практичних умінь, здатністю приймати логічні, патогенетично обгрунтовані рішення в клінічних ситуаціях [16].

На даний час якість підготовки випускника медичного вузу залежить від багатьох чинників. Це професіоналізм викладачів, умови і забезпеченість учбового процесу, склад елементів в освітньому процесі, мотивація навчання, сучасні технології навчання, системи контролю знань, мотивація педагогічної праці, організація учбово-дослідницької роботи студентів як невід'ємної частини освітнього процесу, виконання індивідуальних завдань і наукових проектів з елементами досліджень, участь у модернізації учбово-лабораторної бази медичного університету, методичного забезпечення учбового процесу. Такий підхід обумовлює підготовку майбутнього лікаря, яка полягає у

визнанні особи людини як вищій соціальної цінності, пошану його прав і свобод, його своєрідності, орієнтації на особу студента як на мету, об'єкт, суб'єкт, результат і показник ефективності виховання, опорі на виховання як на сукупність знань про людину, на природний процес саморозвитку особи, що формується, на основі закономірностей цього процесу, яка відкрита для сприйняття нового досвіду, здатна на творчий і відповідальний вибір у різних життєвих ситуаціях. Процеси модернізації вищої медичної освіти орієнтовані на створення умов для повноцінного розвитку особових функцій всіх суб'єктів освітнього процесу [19, с. 321-330]. Однією з найважливіших стратегічних завдань у сфері вищої освіти в Україні є досягнення вищих навчальних закладів європейського рівня якості та доступності. Одним із напрямів модернізації вищої медичної освіти в Україні є врахування прогресивних ідей та практичних здобутків країн Європи, які за останні роки досягли значних успіхів у реформуванні своїх освітніх систем, зокрема в галузі медицини. У цьому аспекті значний науковий та практичний інтерес становить досвід Великої Британії, дослідження медичної освіти якої може принести користь нашій країні як у теоретичному, так і в практичному аспекті [12, с. 120].

Аналіз останніх публікацій та досліджень. Аналіз процесу формування соціальної ролі лікаря-педагога в історико-культурній динаміці розвитку суспільства показав, що для вищої медичної школи викладацькі кадри спеціально не готувалися. Провідним лікарям і водночас видатним педагогам М. Пирогову, І. Сеченову, С. Боткіну, І. Павлову, М. Скліфосовському, М.Ф. Філатову, С. Корсакову, В. Снегірьову, М. Бурденко, М. Семашко, І. Давидовському, Г. Сперанському, А. М'ясникову світова медична наука зобов'язана багатьма досягненнями.

У Болонській декларації панує квалітативний підхід до проблем освіти, тому термін «компетенція» використовується для позначення інтегрованих характеристик якості підготовки випускників, для опису результату освітнього процесу. У сучасному світі саме професійна компетентність майбутнього фахівця розглядається як показник якості освіти. Тому вивчення

та аналіз особливостей процесу її формування в усіх галузях, зокрема медичній, є пріоритетним завданням педагогічної науки [5; 6; 7]. М. Smith, описуючи походження поняття «компетентність», зазначає, що воно має грецьке та латинське коріння, так як голландські вчені М. Mulder, Т. Weigel і К. Collins співставляють поняття «компетентність» з грецьким «ικανότης», яке в працях Платона фігурує в сенсі якості особистості чогось досягати, а пізніше воно з'являється в латинській мові в формі «competens», що трактувалось, як «здатність». У XVI столітті поняття було сприйнято англійською, французькою та голландською мовами [15]. «Я-лікар-педагог» – це цілісний, хоча, можливо, не позбавлений внутрішніх протиріч образ власного Я. Це здатність і соціально-перцептивні вміння лікаря приймати рольову позицію педагога, передбачити зміни моделі своєї діяльності з урахуванням інтеріоризації ролі лікаря-педагога, з урахуванням що відбуваються відносин в медичному співтоваристві і трансформацій в суспільстві в цілому. Це сукупність продуктивних установок: реальне «Я» (осмислене уявлення про самого себе в теперішньому часі), соціальне «Я» (моє місце в соціальній структурі; уявлення про те, як мене бачать інші), ідеальне «Я» (яким Я повинен бути, орієнтуючись на моральні норми, культурні ідеали, передбачувані обставини у вітчизняній медицині).

Як наголошують Ю. Поляченко, В. Передерій, А. Волосовець, В. Москаленко та ін., останнім часом у різних країнах світу система медичної освіти націлюється на кінцевий результат, ставлячи за мету підготовку спеціалістів (лікарів), здатних інтегрувати свою роботу в діяльність усіх працівників сектору охорони здоров'я та інших професійних напрямів. Для цього вони повинні володіти різнобічними навичками, приймати самостійно професійні рішення на основі оволодіння визначеним колом функцій та завдань і мати широкий світогляд [3, с. 34].

Мета статті полягає у представленні та аналізі науково-методичних рекомендацій щодо удосконалення професійної підготовки майбутніх лікарів у вітчизняній системі медичної освіти.

Виклад основного матеріалу. Оптимальне забезпечення населення закладами охорони здоров'я та медичними спеціалістами є основною передумовою реалізації стратегії пріоритетного розвитку медичної допомоги, при тому від професійної компетентності лікарів і медичних сестер залежить якість надання медичних послуг населенню. Тому актуальність розробки та впровадження сучасної системи підготовки фахівців для охорони здоров'я обумовлена:

- динамічними змінами в охороні здоров'я та соціальними, кадровими проблемами в галузі, економічними, етичними, правовими особливостями діяльності суб'єктів системи охорони здоров'я в Україні;
- сучасними вимогами до рівня якості підготовки медичних кадрів;
- масштабністю і темпами перетворення у світі в сфері накопичення, передачі, використовування інформації з питань медичної науки і практики, запровадженням інноваційних технологій у систему охорони здоров'я;
- створенням та впровадженням єдиного освітнього середовища, безперервної професійної підготовки лікарів та провізорів з широким застосуванням нових інформаційних технологій,
- інтенсифікацією міжнародного співробітництва в сфері медичної та фармацевтичної освіти, виходом на світові ринки із консультативними медичними послугами.

Навчання іноземних студентів в медичних вузах сприяє інтеграції вітчизняних медичних шкіл в світовий інтелектуальний простір і, отже, стимулює розвиток медичної науки і практики в країні.

Оскільки здобуття вищої освіти громадянами інших країн є частиною державної політики, етнічна складова цього процесу частіше за все не експлікується. Оскільки медицина є полем етнічної мобілізації, етнічність присутній як константа в процесі професійного становлення особистості, однак її вплив опосередковано державної та регіональної приналежністю студентів.

Систему умов підготовки іноземних фахівців у медичному вузі Росії можна розділити на два блоки – необхідні і достатні. До необхідних умов ми відносимо всі, що пов'язано з навчальним процесом, до достатнім – все, що його супроводжує, але їм не є, тобто середу неформального спілкування, умови життя і побуту, способи задоволення культурних та інших необразовательних потреб.

Дія необхідних і достатніх умов підготовки іноземних фахівців-медиків в російському вузі передбачає наявність зворотного зв'язку між цими умовами і об'єктом їх впливу. Цей зворотний зв'язок виявляється в проявляється студентами активності по відношенню до інтеріоризації професійних ролей. Дослідженнями, проведеними протягом п'яти років, підтверджено, що активність інтеріоризації носить не етнічний чи соціальний, а психологічний характер, вона заснована на ієрархії мотивів оволодіння професією лікаря. На цій підставі емпірично виділені чотири типи особистостей студентів.

Головними агентами соціалізації іноземних студентів в медичному вузі є викладачі – і як носії професійних цінностей, і як представники культури, в тому числі і мовної. Викладачі свідомо вибирають роль агентів соціалізації в роботі з іноземними студентами, широко інтерпретуючи її функціональні параметри. При цьому на першому місці у них стоять цінності професії, а на другому – соціокультурні компоненти адаптації іноземних студентів в інонаціональній середовищі. Ефективність виконання агентами соціалізації своєї ролі зумовлена, в першу чергу, їх професіоналізмом [18].

Професійна компетентність лікаря формується на основі базисних медичних навиків, наукового знання і морального розвитку. Її головними компонентами є здатність набувати і використовувати знання, інтегрувати їх за допомогою клінічного мислення, а також реалізовувати і передавати їх у процесі комунікації з пацієнтами і колегами, керуючись етичними принципами. Тобто, професійна компетентність випускника медичного вузу – це єдність теоретичної підготовки та його готовність на практиці до здійснення професійної діяльності. Професійні компетенції майбутніх лікарів

можна визначити як соціальні вимоги до підготовки студента-медика, які необхідні для якісної професійної діяльності.

Професія лікаря – унікальна, вона містить комплекс таких характеристик як постійний потяг до самовдосконалення, величезний практичний досвід, знання специфіки даної діяльності, здібності до лікарської праці, знання перспектив розвитку медичної галузі.

Сучасний лікар повинен мати високопрофесійну теоретичну і практичну підготовку, володіти методиками профілактики, ранньої діагностики і високотехнологічної терапії захворювань.

Концепція розвитку вищої медичної освіти орієнтована на модель підготовки медичних кадрів, яка створить необхідні умови для збереження і відновлення здоров'я населення шляхом надання гарантованого рівня медичної допомоги. Умовами забезпечення високої якості вищої медичної освіти є організація діяльності викладачів і студентів, їх взаємодія у навчально-виховному процесі і побудова відповідного освітнього середовища. Професійні компетенції лікаря відносяться до конкретної сфери діяльності – лікарської. Вони формуються і виявляються у діяльності і пов'язані з реалізацією таких функцій лікувальної праці, як гностика, циклів дисциплін, що склалася у вітчизняній вищій і середній медичній освіті. проектувально-конструктивна, організаторська, мобілізаційна, інформаційна, орієнтування, комунікативна, розвиваюча. Іншою складовою праці лікаря є володіння спеціальними знаннями і вміннями (у межах напрямів діяльності). Звідси можлива класифікація компетенцій, в основі якої лежать цільові функції лікаря. Крім того, на нашу думку, слід враховувати і структуру

Оскільки всі види діяльності взаємозв'язані, то і відповідні компетенції не піддаються чіткому розмежуванню. Будь-який поділ буде досить умовним. Відзначимо, що класифікація компетенцій може мати і інші підстави.

Важливо зрозуміти, що компетентність не є сталим показником спеціаліста, вона змінюється у відповідності до умов сучасного світу, має діяльнісний характер узагальнених умінь та навичок.

Професійна компетентність лікаря – це система професійно значимих якостей, знань, умінь і навиків, які об'єднані гуманно-ціннісним відношенням до хворих і колег по роботі, постійною спрямованістю на особисте і професійне вдосконалення. Особистість майбутнього лікаря, його етичні і професійні якості формуються у процесі навчання на медичному факультеті. Тому зміст і організація освітнього процесу, націленого на формування особистості майбутнього лікаря, його цивільної відповідальності, правової культури і правової самосвідомості, духовності, ініціативності, самостійності, толерантності, здібності до успішної соціалізації у суспільстві, професійної зрілості, є одним із завдань вищої медичної освіти [19, с. 321-330].

Формування компетентного фахівця базується на уявленні про сучасну модель спеціаліста з вищою медичною освітою. Серед її складових основними є мотивація до навчання протягом всього життя, вміння вчитися, володіння навичками самостійного отримання знань та наукового пошуку, а також вміння перетворювати отримані знання в інноваційні технології [8, с. 109-116].

Майбутні медичні спеціалісти повинні розуміти необхідність постійно розширювати межі своєї пізнавальної діяльності, виходячи поза рамки навчальної програми, що є запорукою стрімкого прогресу, адже, щоб стати компетентним лікарем, лише базових знань недостатньо [9, с. 109-116].

Під професійною компетентністю лікаря-педагога ми розуміємо його здатність ефективно здійснювати свою професійну діяльність; професійна компетентність лікаря-педагога являє собою складне динамічне ціле і проявляється тільки у взаємодії з навколишнім середовищем. Її можна характеризувати як вищий етап інтерналізації медико-педагогічної професії, включаючи інтелектуально-педагогічну, комунікативну і регулятивні компетентності. В даний час відбувається деконструкція образу лікаря, що обумовлює необхідність вироблення нестандартних соціолого-педагогічних рішень в підготовці лікаря-педагога. Нові в цій сфері педагогічної діяльності форми роботи – супервізія, коучинг, наставництво, клініко-психологічні

тренінги є не просто навчальними техніками, а це форми підготовки до виконання студентами соціальної ролі лікаря.

Характерними для компетентності майбутнього лікаря є: інтегрований характер знань, умінь, навичок та досвіду; динамічна комбінація знань, умінь, навичок і здібностей; співвіднесеність між ціннісно-змістовими характеристиками особистості та практико-орієнтованою спрямованістю. Компетентності – як індивідуальні знання, якості, властивості, вміння – непостійні, їх якісні й кількісні параметри постійно змінюються. Структура поняття «компетентність» є багатоаспектною та складною. Компоненти компетентності фахівця мають властивості варіативності, взаємозалежності, інтегративності, кумулятивності, соціальної й особистісної значущості. У групах професій «людина – людина», «людина – техніка», «людина – знак», «людина – природа» від фахівців потрібні різні набори компетентностей. При створенні компетентної моделі лікаря слід враховувати, що вона відповідає комунікації «людина – людина». Таким чином, особистість у процесі освоєння компетентності переосмислює засвоєні знання та сформовані вміння, тобто людина займає центральну позицію в навчальній діяльності, при цьому підсилюється її мотиваційний компонент.

Європейські науковці в проєкті TUNING наголошують, що поняття компетентність включає знання та розуміння, знання як діяти, як бути. Тобто це поняття об'єднує в собі такі властивості особистості: теоретичне знання академічної галузі; здатність знати та розуміти; практичне й оперативне застосування знань до конкретних ситуацій; цінності як невід'ємну частину способу сприйняття та співіснування [10, с. 181].

Модель сімейного лікаря має будуватися з урахуванням особистісної складової та містити такі компоненти:

- психодинаміку особистості, тобто особливості її мотиваційної й емоційно-почуттєвої сфер та їх вплив на освітню діяльність;
- індивідуальні властивості особистості – спрямованість, система ставлень до навколишнього світу, професійної діяльності, інтелектуальний і

творчий потенціал, професійні очікування, уявлення про своє місце у професійній спільноті;

- діяльнісні характеристики – практичні вміння та навички виконання необхідних для професійної діяльності операцій, креативність;

- гностичні якості – здатність до пошуку, сприймання й інтерпретування інформації, а також пізнавальні вміння й навички, ґрунтовні знання предмету професійної діяльності, готовність і прагнення до самоосвіти.

[17, с. 54]. Важливого значення надається формуванню творчого мислення лікаря, включеного в педагогічну діяльність і спрямованого на вирішення специфічних завдань, пов'язаних з пошуком ідей, засобів оптимізації навчально-виховного процесу [1, с. 18], а також загальній і професійній культурі, ерудованості та прагненню саморозвиватися [2, с. 40]. На думку європейських дослідників особистісні компетентності (Selbstkompetenz) – це здатності та готовності розвиватися самому, розвивати навички, мотивацію і відносини [10, с. 306]. Європейські вчені вважають, що до когнітивної компетентності (Sachkompetenz) включаються знання, навички та здібності, які використовуються не лише при специфічному виді діяльності. Ця компетентність включає також ті навички і здібності, які є необхідними для розв'язання задач та вироблення стратегії, орієнтованих на вирішення проблем. До когнітивної компетентності відносяться методична компетентність (Methodenkompetenz) (що включає навчальні методи) – теоретичне мислення та професіоналізм [10, с. 306]. До когнітивних здатностей учасники проекту TUNING відносять, здатність опановувати ідеї і думки, методологічні здатності впливати на оточуюче середовище, здатності організувати час і стратегії навчання, приймати рішення або вирішувати проблеми [11, с. 56]. Для визначення сутності педагогічної компетентності сімейного лікаря важливим є врахування деонтологічних аспектів медичної та педагогічної діяльності. Як правило, поняття «деонтологія» вживається разом із терміном «медична етика» і відображає догми професійних обов'язків у медицині. Медична етика оперує моральними і філософськими категоріями в

охороні здоров'я, а деонтологія вивчає норми поведінки медичних працівників, аналізує взаємини між медиком і пацієнтом, визначає шляхи усунення наслідків неякісного медичного обслуговування [4, с. 55]. Підготовка сучасного медичного працівника будь-якого профілю повинна передбачати загальний високий рівень осмислення ним проблем сучасного світу, людства, передусім тих, які віддзеркалюються у сфері охорони здоров'я. Це означає, що дисципліни *філософського* і *природознавчого* напрямів, які слухає майбутній сімейний лікар, мають виробити в нього належну світоглядну основу, в контексті якої відбуватиметься і його суто професійне навчання, і майбутня фахова практика [13, с. 80-86]. Величезного значення у процесі розвитку мислення студента-медика набуває такий предмет як *логіка*. На основі принципу міждисциплінарної інтеграції у процесі навчання студенти-медики мають засвоїти *засоби мислення*, характерні для тієї або іншої галузі знань, і сформувати цілісний науковий світогляд як необхідну основу для опанування професійних знань та вмінь лікаря. Серед іншого студент-медик повинен уміти трактувати загальні фізичні та біофізичні закономірності, які лежать в основі життєдіяльності людини. Дослідники наголошують на необхідності творчого взаємозв'язку філософії, методології і педагогіки. Як підкреслює М. Пальцев, основою професійного розвитку сучасного лікаря має бути широка загальноосвітня підготовка, зокрема природнича і гуманітарна, що покликана сформувати світогляд і закласти підґрунтя для клінічного мислення. Це завдання і загальноосвітньої школи, і вищого навчального закладу [14, с. 39]. Отже, сукупність педагогічних знань, умінь і навичок становить основу педагогічної компетентності медичного працівника, оскільки вони сприяють реалізації педагогічних функцій у лікувально-профілактичному процесі [17, с. 66].

Педагогічне дослідження, педагогіка як наука в цілому – один із засобів громадського впливу на людей, його організації та об'єднання, впливу опосередкованого, тобто не реалізує його, а тільки обґрунтовує. У цьому полягає єдність медичного і педагогічного аспекту досліджуваної проблеми.

До числа найважливіших концептуальних положень відноситься і визначальне значення в формуванні особистості соціуму, тобто суспільного середовища, засобів масової комунікації, вільного часу. Медичний університет в співдружності з педагогічним університетом повинні направляти цей процес в русло конкретних медико-педагогічних технологій і цілеспрямовано його коригувати. Цим визначається характер змісту вузівської підготовки майбутніх фахівців.

При визначенні концептуальних основ і методичного інструментарію нових педагогічних технологій гуманістичної орієнтації студентів медичного університету ми спиралися на надзвичайно широке коло культурологічних, соціально-гуманітарних та природничо-наукових знань, що здобуваються майбутніми лікарями здебільшого шляхом систематичного самоосвіти і самовиховання. Гармонізація двох частин єдиної культури пізнання: раціонально-наукового і асоціативно-образного слугувала однією з найважливіших умов при стимуляції пізнавальних інтересів майбутніх фахівців медичного університету. Центральне місце при підготовці різнопрофільних фахівців – майбутніх лікарів займають в нашому дослідженні питання буття і духовного зростання особистості, певні соціально-етичні та моральні проблеми і прагнення.

Дисципліни психолого-педагогічного циклу мають виховати в лікаря практичну мудрість, готовність бачити іншу людину такою, якою вона є, моделювати її вчинки та реакції, з достатньою повнотою розуміти їх і використовувати це розуміння у лікувальній та профілактичній роботі. У британських медичних школах психологічні дисципліни нині викладаються більш поглиблено і спеціалізовано, ніж в Україні, тому спостерігається недостатній рівень психологічної підготовки українських лікарів, що є наслідком недостатньої уваги до медичної психології у процесі отримання вищої медичної освіти і потребує внесення відповідних змін до навчальних планів.

Висновки. У новій соціальній ситуації на тлі глобалізації та екологізації мислення, демократизації суспільства та становлення відкритої ринкової економіки, гуманізації та інформатизації всіх сторін життя суспільства сфера вищої професійної освіти зазнає суттєвих змін. Визначаючи пріоритети вищої медичної школи, йдеться про необхідність дати випускникові вузу професійні знання, вміння, навички на сучасному науковому рівні з найважливіших розділів медицини; озброїти досвідом постійного нарощування своєї компетентності, самовдосконалення в області обраної спеціальності; створити умови для особистісного зростання і розвитку творчої особистості лікаря.

Отже, кінцевою метою реформування охорони здоров'я стало підвищення якості медичної допомоги населенню, ефективного використання матеріально-технічного та наукового потенціалу галузі, підвищення якості освітньої та наукової діяльності вищих навчальних закладів, конкурентоздатності фахівців медиків на європейському і світовому ринках праці.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Акімова О. В. Теоретико-методичні засади формування творчого мислення майбутнього вчителя в умовах університетської освіти : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня д-ра пед. наук : спец. 13.00.04 «Теорія і методика професійної освіти» / О. В. Акімова. – Тернопіль, 2010. – 41 с.
2. Варданян Ю. В. Стрoение и развитие профессиональной компетентности специалиста с высшим образованием (на материале подготовки педагога и психо-лога) : автореф. дисс. на соискание науч. степени д-ра пед наук : спец. : 13.00.01 «Общая педагогика, история педагогики и образования»; 19.00.07 «Педагогическая психология» / Ю. В. Варданян. – М., 1999. – 40 с.
3. Каспина В. А. О методах воспитания и их классификации / В. А. Каспина // Советская педагогика. – 1970. – № 1. – С. 84–94

4. Колісник-Гуменюк Ю. І. Формування професійно-етичної культури майбу-тніх фахівців у медичних коледжах : монографія / Юлія Ігорівна Колісник-Гуменюк. – Львів : Край, 2013. – 296 с.

5. Кульбашна Я.А. Принцип безперервності освіти у формуванні професійної компетентності майбутніх стоматологів / Я.А. Кульбашна // Неперервна професійна освіта: теорія і практика. – 2013. – Вип. 3–4. – С. 85–89.

6. Кульбашна Я.А. Самостійна робота у формуванні професійної компетентності майбутніх стоматологів / Я.А. Кульбашна // Педагогічний процес: теорія і практика. – 2013. – Вип. 2. – С. 111–118.

7. Кульбашна Я.А. Формування науково-дослідної компетентності у майбутніх стоматологів / Я.А. Кульбашна // Педагогічний процес: теорія і практика. – 2013. – Вип. 3. – С. 109–116.

8. Кульбашна Я.А. Професійна майстерність викладача як основа формування професійної компетентності майбутніх стоматологів / Я. Кульбашна // Неперервна професійна освіта: теорія і практика. – 2014. – Вип. 1–2. – С. 48–55.

9. Лосєва Н.М. Самореалізація викладача: теоретичний аспект : монографія / Н.М. Лосєва. – Донецьк :ДонНУ, 2004. – 387 с.

10. Новописьменний С. А. Формування базових компетентностей майбутніх учителів з основ здоров'я у процесі вивчення професійно орієнтованих дисциплін : дис. ... канд. пед. наук : спец. 13.00.04 / Новописьменний Сергій Анатолійович ; Полтав. нац. пед ун-т ім. В. Г. Короленка. – Полтава, 2016. – 306 с.

11. Оленович О. А. Науково-дослідницька робота студентів як компонент професійної підготовки майбутніх фахівців / О. А. Оленович, Н. В. Пашковська, Л. Б. Павлович, А. А. Ілюшина // Актуальні питання вищої медичної та фармацевтичної освіти: досвід, проблеми, інновації та сучасні технології : матеріали навчально-методичної конференції. – Чернівці, 2012. – С. 56

12. Паламаренко І. О. Вимоги до підготовки лікарів загальної практики у Великій Британії / І.О. Паламаренко // Вісник Національного університету оборони України 5 (42) /2014 – С. 120-125.

13. Паламаренко І. О. Урахування досвіду Великої Британії при підготовці сімейних лікарів в Україні / І.О. Паламаренко // Вісник Національного університету оборони України 4 (41) /2014

14. Пальцев М. Реформа высшей медицинской школы: история и современность / М. Пальцев // Врач. – 2000. – С. 39 – 43.

15. Петраш А. І. Організація самостійної навчальної діяльності майбутніх перекладачів з використанням засобів інформаційно-комунікаційних технологій [Електронний ресурс] / А. І. Петраш, В. П. Юркова // Збірник наукових праць Національної академії державної прикордонної служби України. – Серія: Педагогічні та психологічні науки – 2014 – № 4(73) – С. 287–298. – Режим доступу : http://nbuv.gov.ua/UJRN/znpnarv_ppn_2014_4_27. , с. 2

16. Скрипник І. М., Гопко О.Ф., Маслова Г.С. Формування клінічного мислення як засіб удосконалення якості освіти лікарів / І.М. Скрипник, О.Ф. Гопко, Г.С. Маслова. Удосконалення якості підготовки лікарів у сучасних умовах. – С.199-200 // Електронний ресурс Режим доступу http://elib.umsa.edu.ua/jspui/bitstream/umsa/2740/1/formuv_klin_mysl_jak_zasib.pdf

17. Стечак Г. М. Педагогічна підготовка майбутніх сімейних лікарів у медичному університеті / Галина Михайлівна Стечак // 13.00.04 – Теорія і методика професійної освіти Дис. на здобуття наукового ступеня канд. пед. наук. – Львів. – 2017. – 282 с.

18. Фомина Т. К. Иностранные студенты в медицинском вузе России: интериоризация профессиональных ценностей доктор социологических наук 14.00.52 – Социология медицины. Волгоград. 2004. – 289 с. <http://www.dissercat.com/content/inostrannye-studenty-v-meditsinskom-vuze-rossii-interiorizatsiya-professionalnykh-tsennostei#ixzz51YL5v6tJ>

19. Хоменко К. П. Формування професійної компетентності майбутніх лікарів / К. П. Хоменко // Гуманітарний вісник Переяслав-Хмельницького державного педагогічного університету ім. Григорія Сковороди. – 2015. – Вип. 36(62). – Т. 2. – Дод. 1. – С. 321–330.

REFERENCES

1. Akimova O. V. Teoretyko-metodychni zasady formuvannia tvorchoho myslennia maibutnoho vchytelia v umovakh universytetskoï osvity : avtoref. dys. na zdobuttia nauk. stupenia d-ra ped. nauk : spets. 13.00.04 «Teoriia i metodyka profesiinoï osvity» / O. V. Akimova. – Ternopil, 2010. – 41 s.

2. Vardanian Yu. V. Stroenye y razvytye professyonalnoi kompetentnosti spetsyalysta s vysshym obrazovanyem (na materyale podhotovky pedahoha y psykho-loha) : avtoref. dyss. na soyskanye nauch. stepeny d-ra ped nauk : spets. : 13.00.01 «Obshchaia pedahohyka, ystoriia pedahohyky y obrazovanyia»; 19.00.07 «Pedahohycheskaia psykhoohyia» / Yu. V. Vardanian. – M., 1999. – 40 s.

3. Kaspyna V. A. O metodakh vospytanyia y ykh klassyfykatsyy / V. A. Kaspyna // Sovetskaia pedahohyka. – 1970. – № 1. – S. 84–94

4. Kolisnyk-Humeniuk Yu. I. Formuvannia profesiino-etychnoi kultury maibu-tnikh fakhivtsiv u medychnykh koledzhakh : monohrafiia / Yuliia Ihorivna Kolisnyk-Humeniuk. – Lviv : Krai, 2013. – 296 s.

5. Kulbashna Ya.A. Pryntsyp bezperernosti osvity u formuvanni profesiinoï kompetentnosti maibutnykh stomatolohiv / Ya.A. Kulbashna // Neperernna profesiina osvita: teoriia i praktyka. – 2013. – Vyp. 3–4. – S. 85–89.

6. Kulbashna Ya.A. Samostiina robota u formuvanni profesiinoï kompetentnosti maibutnykh stomatolohiv / Ya.A. Kulbashna // Pedahohichnyi protses: teoriia i praktyka. – 2013. – Vyp. 2. – S. 111–118.

7. Kulbashna Ya.A. Formuvannia naukovy-doslidnoi kompetentnosti u maibutnykh stomatolohiv / Ya.A. Kulbashna // Pedahohichnyi protses: teoriia i praktyka. – 2013. – Vyp. 3. – S. 109–116.

8. Kulbashna Ya.A. Profesiina maisternist vykladacha yak osnova formuvannia profesiinoi kompetentnosti maibutnikh stomatolohiv / Ya. Kulbashna // Neperervna profesiina osvita: teoriia i praktyka. – 2014. – Vyp. 1–2. – S. 48–55.
9. Losieva N.M. Samorealizatsiia vykladacha: teoretychnyi aspekt : monohrafiia / N.M. Losieva. – Donetsk :DonNU, 2004. – 387 s.
10. Novopysmennyi S. A. Formuvannia bazovykh kompetentnosti maibutnikh uchytyliv z osnov zdorovia u protsesi vyvchennia profesiino oriietovanykh dystsyplin : dys. ... kand. ped. nauk : spets. 13.00.04 / Novopysmennyi Serhii Anatoliiovych ; Poltav. nats. ped un-t im. V. H. Korolenka. – Poltava, 2016. – 306 s.
11. Olenovych O. A. Naukovo-doslidnytska robota studentiv yak komponent profesiinoi pidhotovky maibutnikh fakhivtsiv / O. A. Olenovych, N. V. Pashkovska, L. B. Pavlovych, A. A. Iliushyna // Aktualni pytannia vyshchoi medychnoi ta farmatsevychnoi osvity: dosvid, problemy, innovatsii ta suchasni tekhnolohii : materialy navchalno-metodychnoi konferentsii. – Chernivtsi, 2012. – S. 56
12. Palamarenko I. O. Vymohy do pidhotovky likariv zahalnoi praktyky u Velykii Brytanii / I.O. Palamarenko // Visnyk Natsionalnoho universytetu obor ony Ukrainy 5 (42) /2014 – S. 120-125.
13. Palamarenko I. O. Urakhuvannia dosvidu Velykoi Brytanii pry pidhotovtsi simeinykh likariv v Ukraini / I.O. Palamarenko // Visnyk Natsionalnoho universytetu oborony Ukrainy 4 (41) /2014
14. Paltsev M. Reforma vysshei medytsynskoi shkoly: ystoriia y sovremennost / M. Paltsev // Vrach. – 2000. – S. 39 – 43.
15. Petrash A. I. Orhanizatsiia samostiinoi navchalnoi diialnosti maibutnikh perekladachiv z vykorystanniam zasobiv informatsiino-komunikatsiinykh tekhnolohii [Elektronnyi resurs] / A. I. Petrash, V. P. Yurkova // Zbirnyk naukovykh prats Natsionalnoi akademii derzhavnoi prykordonnoi sluzhby Ukrainy. – Serii: Pedahohichni ta psykhologichni nauky – 2014 – № 4(73) – S.

287–298. – Rezhym dostupu : http://nbuv.gov.ua/UJRN/znpnapv_ppn_2014_4_27.
, s. 2

16. Skrypnyk I. M., Hopko O.F., Maslova H.S. Formuvannia klinichnoho myslennia yak zasib udoskonalennia yakosti osvity likariv / I.M. Skrypnyk, O.F. Hopko, H.S. Maslova. Udostonalennia yakosti pidhotovky likariv u suchasnykh umovakh. – S.199-200 // Elektronnyi resurs Rezhymm dostupu http://elib.umsa.edu.ua/jspui/bitstream/umsa/2740/1/formuv_klin_mysl_jak_zasib.pdf

17. Stechak H. M. Pedahohichna pidhotovka maibutnikh simeinykh likariv u medychnomu universyteti / Halyna Mykhailivna Stechak // 13.00.04 – Teoriia i metodyka profesiinoi osvity Dys. na zdobuttia naukovooho stupenia kand. ped. nauk. – Lviv. – 2017. – 282 s.

18. Fomyna T. K. Ynostrannyye studenty v medytsynskom vuze Rossyy: ynteryoryzatsiia professyonalnykh tsennostei doktor sotsyolohycheskykh nauk 14.00.52 – Sotsyolohiia medytsyny. Volhohrad. 2004. – 289 s. <http://www.dissercat.com/content/inostrannyye-studenty-v-meditsynskom-vuze-rossii-interiorizatsiia-professionalnykh-tsennostei#ixzz51YL5v6tJ>

19. Khomenko K. P. Formuvannia profesiinoi kompetentnosti maibutnikh likariv / K. P. Khomenko // Humanitarnyi visnyk Pereiaslav-Khmelnyskoho derzhavnoho pedahohichnoho universytetu im. Hryhoriia Skovorody. – 2015. – Vyp. 36(62). – T. 2. – Dod. 1. – S. 321–330.

Стаття надійшла до редакції 9.05.2018

Стаття прийнята до редакції